

ZÁVĚREČNÁ EVALUAČNÍ ZPRÁVA

Hodnocení projektu "Odolná obec: Zlepšení připravenosti na katastrofy a odolnosti komunity prostřednictvím zavádění preventivních opatření, zvyšování povědomí, znalostí a dovedností"

2019-2022

**Development
Alliance**

Blanka Křivánková

Petra Novakova

15. července 2022

Shrnutí

V reakci na opakující se přírodní katastrofy (zejména povodně) v posledních letech v České republice a na základě svých předchozích zkušeností realizovala DECCB-CRD projekt: „**Odolná obec: Zvyšování připravenosti na katastrofy a odolnosti komunity prostřednictvím zavádění preventivních opatření, zvyšování povědomí, znalostí a dovedností**“. Tento projekt také reagoval na potřebu ochrany a podpory zranitelných komunit v celé ČR, neboť podpora českých institucí zůstává limitovaná a nedochází k žádným velkým intervencím v oblasti DRR a DRP.

Hodnocený projekt tak měl za cíl zvýšit celkovou odolnost a připravenost obcí i jednotlivců (občanů) na krizové situace způsobené přírodními katastrofami (povodněmi) ve čtyřech projektových lokalitách s předchozími zkušenostmi a trvajícím rizikem povodní, a to: Hrobce, Chodouny, Kamýk a Vltavou, Rumburk. Doba realizace projektu byla od září 2019 do konce srpna 2022, přičemž hodnocené období bylo od září 2019 do konce dubna 2022¹.

Metodika evaluace a evaluační otázky vycházely z kritérií OECD/DAC, konkrétně: **Relevance, účelnost, účinnost, dopad a udržitelnost**². Kromě toho byly v průběhu procesu sběru dat, analýzy a doporučení zohledněny průřezové otázky. Zpráva dále popisuje metody použité během hodnocení a shrnuje hlavní zjištění na základě jednotlivých hodnotících kritérií. Na konci zprávy jsou shrnuta a předložena doporučení pro budoucí plánování a získané poznatky.

Závěry hodnocení

Relevance

Projekt byl **velmi relevantní**. Bylo potvrzeno, že je nesporně potřeba zvyšovat povědomí o připravenosti a posilovat kapacity pro připravenost v oblastech ohrožených riziky v ČR.

Všichni starostové ze všech cílových lokalit potvrdili, že nedávné povodně vyzdvihly potřebu připravenosti ve smyslu zlepšení technického zázemí, které může v případě nenadálé mimořádné události pomoci při práci či zásahu pracovníkům Integrovaného záchranného systému (hasičům, dobrovolným hasičům a krizovému štábu) nebo napomout při ochraně a evakuaci občanů. Zdůraznili také, jak důležité je vědět, co dělat v případě mimořádné události, protože je jejich povinností být prvním jednajícím aktérem. Z tohoto důvodu všichni potvrdili a přijali potřebu budování kapacit a zvyšování povědomí, které jdou ruku v ruce s dodávkou tvrdých opatření/technického vybavení. Starostové, hasiči a vybraní představitelé obcí ve všech lokalitách potvrdili, že informace by se měly dostat také k občanům, aby se budovala jejich kapacita v oblasti DRP.

Díky participativnímu přístupu k výběru projektových lokalit, ověřování potřeb a intervencím šitým na míru mohl projekt reagovat na místní požadavky a spolupracovat s komunitami na aktuálních a relevantních problémech, kterým čelí.

Účelnost

Projekt byl **vysoce efektivní**, vezmeme-li v úvahu vnější okolnosti (pandemii Covid-19), které ovlivnily realizaci. Jeden z cílů projektu – dodávka technického vybavení, opatření a budování kapacit pro mimořádné události – byl splněn v plném rozsahu navzdory pandemii, zatímco další dva cíle – zvyšování povědomí, budování kapacit a vzdělávací aktivity – byly pandemií ovlivněny. Projektový tým se s tím však vyrovnal a dokázal navrhnout a uskutečnit řešení, která se přizpůsobila situaci a zároveň přispěla k naplnění obou cílů.

Hlavní a přetrvávající výzvou, kromě omezení vyplývajících z nařízení Covid-19, byl nezáměr členů komunity o činnosti související s budováním kapacit v oblasti snižování rizika katastrof a DRP.

¹ Evaluace byla provedena týmem zkušených odborníků z organizace Development Alliance, z.s. – Ing. Blankou Křivánkovou, Ph.D. a MSc. Petrou Novákovou

² Soudržnost: Kritérium, které se zabývá slučitelností intervence s jinými intervencemi v dané zemi, odvětví nebo instituci, nebylo v rámci tohoto hodnocení zahrnuto do zadávací dokumentace a hodnotící tým se jím nebude zabývat.

Účinnost

Přestože efektivita nákladů nebyla kritériem, které by bylo třeba kontrolovat jako takové, z prvního pohledu na rozpočet a podklady pro výdaje byly **všechny náklady a položky rozpočtu relevantní a reálné**. Pro technické vybavení/tvrdá opatření byl rozpočet přidělen zodpovědně a rovnoměrně na všechna čtyři místa projektu.

Komunikace a koordinace mezi zúčastněnými stranami byla velmi účinná. Zaměstnanci DECCB-CRD pochopili klíčové problémy a včas na ně reagovali. U činností, které nebylo možné realizovat z důvodu Covid-19, byla nalezena a implementována náhradní řešení, takže činnosti mohly být realizovány upraveným způsobem, což vedlo k tomu, že byly vyčerpány i původně přidělené částky. **Projektový tým byl dobře složený, kvalifikovaný a praktický při realizaci.**

Flexibilita a rychlé schvalování úprav aktivit reagujících na pandemii Covid-19 z hlediska technického plnění i rozpočtových výdajů bylo pro projekt rovněž přínosné.

Dopad

Vzhledem k tomu, že během realizace projektu nedošlo k žádným katastrofám, které by mohly potvrdit dopad výsledků projektu, **bylo možné určit pouze určitou míru dopadu a podpořit ji výsledky hodnocení**. Dopad dodávky technického vybavení, opatření a budování kapacit na připravenost obcí na mimořádné události jako takové byl pozitivní a **vykazoval okamžitou změnu**. Dopad aktivit v oblasti zvyšování povědomí a budování kapacit bylo možné posoudit pouze do určité míry. Měkká opatření projektu, podpůrné informace, dokumenty a články podporující občany v jednání v případě potřeby byly dodány, předány a lidé je mají k dispozici. Lze tedy předpokládat, a někteří respondenti to potvrdili, že se **lidé skutečně cítí a jsou lépe připraveni reagovat/mají informace o tom, jak reagovat v případě nouze**. Dopad vzdělávacích aktivit nebylo možné důkladně vyhodnotit, protože v hodnoceném období bylo velmi obtížné oslovit účastníky těchto aktivit. Na základě poskytnutých testovacích materiálů se však předpokládá, že aktivita byla podána tak, že na dětech zanechala dopad a byly schopny si zapamatovat hlavní body, které se dozvěděly.

Udržitelnost

Dodávky technického vybavení a opatření se ukázaly jako **udržitelné**, protože dodané materiály, vybavení a opatření jsou velmi důležité, potřebné a je zajištěno jejich vlastnictví a údržba místním subjektem.

Při práci na **zvyšování povědomí** byla **udržitelnost** přínosů projektu považována za spíše **průměrnou**, a to především kvůli pandemii Covid-19. Byly vypracovány a zúčastněným stranám dodány **materiály pro zvyšování povědomí**, které byly šířeny místními komunikačními kanály a předávány přímo občanům v rizikových oblastech. Dlouhodobá spolupráce a/nebo pravidelné osvětové aktivity s nimi však nebyly možné. Ačkoliv to bylo způsobeno především pandemií Covid-19, dalším zjištěným problémem bylo, jak oslovit všechny občany nebo značné množství občanů, protože mnoho lidí nechce přemýšlet a slyšet o nepříjemných událostech, jako jsou povodně, v době, kdy žádné nejsou.

Na základě zjištění se zdá, že větší udržitelnosti, pokud jde o připravenost, by bylo možné dosáhnout delší dobou provádění aktivit a pravidelným obnovováním školení.

Průřezové otázky

Správa: Projekt byl realizován transparentním způsobem, přičemž byly doloženy všechny kroky a činnosti projektu – jak na straně projektového týmu DECCB-CRD, tak i na straně obcí, byly shromážděny a uloženy příslušné důkazy a podklady k projektu. Realizace projektu byla podle zpětné vazby od příjemců dobře řízena a měla jasnou strukturu a komunikačními kanály.

Rovnost žen a mužů: Přestože projekt uvádí, že z aktivit mají mít prospěch jak ženy, tak muži, lze přístup projektu označit za genderově „slepý“. V tomto ohledu projekt ve skutečnosti nerefletoval genderové hledisko ani nepracoval přímo se zranitelnými skupinami.

Životní prostředí: Environmentální aspekt by mohl být potenciálně rozvinutější, protože projekt je zaměřen na životní prostředí – nicméně pro tento aspekt nebylo provedeno žádné zvláštní hloubkové hodnocení.

Doporučení

Ze zjištění a závěrů vyplynula následující doporučení pro budoucí plánování projektů zaměřených na připravenost na katastrofy:

- Pro zajištění většího zájmu místního obyvatelstva/komunity o budoucí projekty by bylo vhodné využít participativní metody při navrhování projektových aktivit ve fázi identifikace.
- Gender mainstreaming by měl být zajištěn a zřejmý již ve fázi plánování projektu.
- Celkově by se doporučovalo naplánovat a zahrnout dostatečné finanční zdroje na fázi identifikace (v případě, že je tato fáze zahrnuta do projektu), protože se ukázalo, že tato fáze je náročná z hlediska osobních schůzek a osobních cest do projektových lokalit.
- V případě osvětové činnosti se doporučují dlouhodobější a opakované intervence.
- Do projektů připravenosti je doporučeno zahrnout i další katastrofy – např. sucho, silný vítr, ale i katastrofy související s městem, jako jsou výpadky dodávek elektrického proudu, mimořádné zdravotní situace apod.
- Je žádoucí, aby se do počáteční fáze zapojili nejen starostové a zástupci obcí, ale aby byli přizváni i aktivní občané.
- Takzvaná tvrdá opatření jsou v místech realizace projektu velmi důležitá a potřebná, přesto je žádoucí doplnit je takzvanými měkkými opatřeními a souvisejícími aktivitami v oblasti zvyšování povědomí a budování kapacit.
- Zejména činnosti zaměřené na zvyšování povědomí a budování kapacit vyžadují delší dobu trvání projektu, aby mohly probíhat pravidelné a opakované aktivity a aby cílové skupiny informace důkladně vnímaly.
- Změna postojů občanů a jejich zapojení do komunitních aktivit vyžaduje čas. Pro takový projekt je nutný aktivní přístup a přesvědčivý přístup realizátorů.
- Sdílení pokroků a výstupů projektu (v průběhu), úspěchů a získaných zkušeností s příjemci má zásadní význam pro udržení zájmu a motivace a pro posílení odpovědnosti komunity za projekt.